

A fővárosban körbezárt német egységek kiszabadítására ellenoffenzíva indul, a támadó csapatok északnyugaton elfoglalják a bányavidéket. A bányászokat felmentik az erődítési munkák alól, növelniük kell a szénkitermelést. A katonák a közeli hegyekben új harcmodorra kényszerülnek, a természet adottságaihoz kell alkalmazkodniuk, a harcokban a vadászat és az üldözés szabályai érvényesülnek. Az erdő sűrűjében sebtében ásott lövészárkokból – egy-két nap múlva – saját sírjaik lesznek. A hadműveleti területen megbújó pusztákon, kifosztott uradalmi házak, üres istállók maradnak hátra. A bányák a harcok idején is teljes kapacitással hozzák fel a szénét.

Szülei – a két gyerekkel – a szomszédos asztalos család pincéjében találnak menedéket. A szövetségesek őszi légitámadását is ott vészelték át. A nagy magasságban repülő Wellingtonok és Liberátorok a vasúti pályaudvarra szórták bombáikat, az angol finanszírozásból épült magyar erőművet véletlenül megkímélték.

A bányaváros csak másodlagos célpont volt, mert a tervezettnél, a sziléziai bányáknál hatalmas ködfelhő fogadta a brit és amerikai gépeket. A németek a lengyel szénből kőolajat gyártanak, a harcok folytatásához minden áron üzemanyagra van szükségük, ezért jelentős tűzerejű légvédelmüket mesterséges köd előállításával segítik. A légi kötelékek visszafordulnak támaszpontjaikra, de a hazatéréshez meg kell szabadulniuk súlyos bombáiktól. A target of opportunity jegyében a bányavárosra szórják terhüket, a környéket évtizedekig bombatölcsérek csúfítják.

Az otthoni szőlőlugasnál Tigris harckocsi forgolódik, a gyalogosok aknavetőket telepítenek a kertbe. Két katona a rakétavetővel foglalkozik, hivatalos elnevezése 8,8 cm RPzB 54, de mindenki csak Panzerschreck, páncélrém néven emlegeti.

A hátralökés nélküli fegyver 150 méter távolságon belül, a legnehezebb harckocsik ellen is alkalmazható. Páncéltűtő képessége 100 milliméter, kezeléséhez két fő, az irányzó és a löszeres szükséges. A 4322 jelzésű gránát, szárnystabilizált, csapódó-gyújtós típus, ennek tömege 3 kilogramm.

A család a közvetlen rokonsággal együtt összepakolja a legszükségesebb holmikat, sokakhoz hasonlóan nem akarják bevárni a szovjet hadsereget. A menekülők tömegével szekéren, gyalog igyekeznek nyugatra. Az utakon kanyargó emberfolyam felett állandóan ott lebeg a homályos rettegés köde. Elkeseredett menetüket a szemből érkező német és magyar csapatok

Kakuk Tamás 95

KIRÁLYINDIAI TÁMADÁS *

járművei akadályozzák, az előrevont katonaságot támadó szovjet vadászgépek géppuskatüze többször földre kényszeríti őket. A rokonság nagyapja hátramenti szülőfalujában szeretné átvészelni a nehéz napokat. Reményeik szerint a kistelepülésen túlrohan a front, így nem eshet bántódásuk.

96 Számításai nem válnak be, még úton vannak, amikor hátuk mögött hatvan kilométerrel szétröbban a védelem vonala. A megnyílt réseken megállíthatatlanul árad az orosz haderő, az ellenlökés lavinaként görget maga előtt mindent, ami az útjába áll.

A tompa morajlás egyre hangosabb apjáék sarkában, az első alkalommal menedéket kérnek az útba eső faluban. A szovjet reguláris erők előőrseként részeg, civil ruhás rohamosztagosok érkeznek. A felöltőkön, öltönyökön, papi ornátusokon vörös karszalag jelzi hovatartozásukat. A dobtáras géppisztolyok szaggatott sorozatait félelmetes csend követi, begyűjtik a halottak, az élők értékeit, a nőket elvonszolják.

Harmadik osztályos, amikor elásott gránátokra bukkannak az útfelújítást végző munkások, az iskolába menet, barátaival gyakran futnak keresztül a sövényvel szegélyezett kis téren. A tűzszerészek fehér szalagot feszítenek körbe a területen, körülményes vizsgálódásuk lezárásaként elszálítják a veszélyes hadianyagot.

A tavaszi napsütésben kertek és telkek váltakoznak, szemben a titokzatos nádas. Száraz törekeken egyensúlyoznak, hogy a zsombékokon lépegetve eljussanak a tenyérnyi szigetig. Hallgatják a nádtövek közötti vékony vízerek csordogálását. Erősebb ágakból cölöpöket vernek a mocsaras talajba, hajlékony fűzfaveszőket bújtatnak közéjük: indián kunyhót építenek. A törzsi tanácskozáson felvetődik, hogy tegyenek felderítő portyákat a közeli hegyekben, hátha rábukkannak az egykori harcok helyszínén egy-két töltényhüvelyre.

Másnap reggel rendkívüli sorakozót rendelnek el az iskolaudvaron. Két hatodikos fiú páncéltörő gránátot talált a fenyvesben, amit hazavittek magukkal. A nyári konyhában ütögették a lőszert, a puskaporra fáj a foguk, de a lövedék felrobbant. Súlyosan megsérültek, egyikük elvesztette a karját. Az igazgató felhívja a „tanuló ifjúság” figyelmét, ha robbanószert találnak, azt hagyják a helyén, és haladéktalanul szóljanak a felnőtteknek. Az osztályteremben erről suttognak egymással, amíg belép az énektanár, és kezének könnyed intésére rázendítenek a kijelölt dalra.

*Ma még a küzdelemnek vége-hossza nincs.
A népek tudják jól, a béke drága kincs,
de majd a hajnal biztos eljő,
s béke lesz a Földön,
s összeroppan minden rabbilincs.*

*És száll a dal majd: ócseny harasó.
És száll a dal majd: ócseny harasó.
És száll a dal majd: ócseny, ó, ó, ócseny,
Ó, ó, ócseny harasó.*

*A Keleti zóna című regény részlete

